

**Bureauonderzoek en Inventariserend
veldonderzoek - verkennende fase**

**Herontwikkeling
Ootmarsumsestraat-
Eschstraat te Oldenzaal,
gemeente Oldenzaal (OV).**

juli 2018

Versie 1.1 (concept)

In opdracht van:

BJZ.nu

Colofon

Laagland Archeologie Rapport 120

Herontwikkeling Ootmarsumesestraat-Eschstraat te Oldenzaal, gemeente Oldenzaal (OV).

Auteur: J.A.M. Oude Rengerink

In opdracht van: BJZ.nu

Foto's en tekeningen: Laagland Archeologie

Status rapport: Versie 1.1 (concept)

Controle: E.W. Brouwer

Autorisatie: J.A.M. Oude Rengerink

ISSN 2468-4759

Laagland Archeologie V.O.F
Cobbingstraat 27
7631 DA Ootmarsum

E-mail: info@laaglandarcheologie.nl
KvK-Nummer: 60294418

© Laagland Archeologie V.O.F, Ootmarsum, juli 2018

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of op welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgevers. Laagland Archeologie V.O.F. aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Samenvatting

Laagland Archeologie heeft in juli 2018 een Bureauonderzoek en Inventariserend veldonderzoek - verkennende fase uitgevoerd in een plangebied op de noordelijke hoek van de Ootmarsumsestraat en de Eschstraat in Oldenzaal. Het onderzoek vond plaats in verband met de ruimtelijke procedure vanwege het voornemen op het terrein nieuwe woningen te ontwikkelen.

Het bureauonderzoek had tot doel een archeologisch verwachtingsmodel op te stellen. Dit verwachtingsmodel is door middel van een inventariserend veldonderzoek – verkennende fase getoetst.

Het plangebied ligt in een gebied dat op de archeologische waardenkaart van de gemeente Oldenzaal is aangeduid als een 'aandachtsgebied'. De reden voor deze aanduiding is de enigszins raadselachtige vermelding van een met landwegen en een beek omgeven gebiedje met de aanduiding '*Oldezeel*' op de kaart van de stadsplattegrond van Jacobus van Deventer. Vermoedelijk gaat het om een perceel dat tot de voormalige bisschoppelijke hof van Oldenzaal behoorde. Mogelijk is het een omheind gebied geweest waarvan de veldnaam of gebiedsaanduiding 'De Glinde' is afgeleid. Op de genoemde kaart lijkt het te gaan om een landschappelijk laaggelegen gebiedje. Op historisch topografische kaarten blijkt dat het tot in de 19^e eeuw een beekdal was. Er is geen aanleiding om daar resten en sporen van bebouwing of andere archeologische complexen te verwachten. Op basis van het bureauonderzoek geldt een lage archeologische verwachting.

Uit het booronderzoek blijkt dat de bodem overwegend tot in de C-horizont is verstoord. Uit twee boringen waarin nog wel een intacte bodem is aangetroffen is er sprake van een bodemtype dat in lage gebieden zoals een beekvlakte of een beekdal voor kan komen (gooreerdgrond). Op de merendeels afgetopte bodem ligt een antropogeen dek dat deels ontstaan kan zijn door de omwerking van de oorspronkelijke bodem en deels moet zijn ontstaan door ophoging. Dit dek is vermoedelijk ontstaan vanaf de late 19^e eeuw tot in de eerste helft van de 20^e eeuw.

De boringen hebben geen aanwijzingen opgeleverd voor de aanwezigheid van een archeologische vindplaats. Bovendien is de oorspronkelijke bodem over het merendeel van het gebied zodanig afgetopt en omgezet dat een archeologische vindplaats zeer sterk verstoord zal zijn. De kans dat het gebied nog archeologische resten met een intacte archeologische context bevat wordt daarom laag geacht.

Op basis van de resultaten van het veldonderzoek wordt geadviseerd geen archeologisch vervolgonderzoek in het plangebied uit te voeren. De implementatie van dit advies is in handen van de bevoegde overheid, de gemeente Oldenzaal.

Samenvatting	5
1 Inleiding	7
1.1 Aanleiding onderzoek	7
1.2 Afbakening plan- en onderzoeksgebied	7
1.3 Administratieve gegevens	8
1.4 Huidige situatie en toekomstig gebruik	9
1.5 Gemeentelijk beleid	9
1.6 Onderzoeksdoel	10
2 Inventarisatie	12
2.1 Inleiding	12
2.2 Landschappelijke ontwikkeling	12
2.3 Archeologie	13
2.3.1 gemeentelijke verwachtingskaart	13
2.3.2 Waarnemingen	13
2.3.3 Eerder archeologisch onderzoek	13
2.4 Historie	13
3 Verwachtingsmodel	18
4 Veldonderzoek	20
4.1 Beschrijving onderzoeksmethodiek	20
4.2 Vraagstelling	20
4.3 resultaten: lithologie, lithogenese en bodemontwikkeling	21
4.4 Resultaten: archeologie	21
5 Beantwoording onderzoeksvragen van het veldwerk	23
6 Conclusie en Selectieadvies	24
literatuur	25
BIJLAGE 1 AMZ-cyclus	26
BIJLAGE 2 Archeologische perioden	28
BIJLAGE 3 Geomorfologische kaart	30
BIJLAGE 4 Actueel Hoogtebestand Nederland	31
BIJLAGE 5 Bodemkaart	32
BIJLAGE 6 Waarnemingen, AMK-terreinen en onderzoeksmeldingen	33
BIJLAGE 7 Boorpuntenkaart veldonderzoek	34
BIJLAGE 8 Boorstaten veldonderzoek	36

HOOFDSTUK 1 INLEIDING

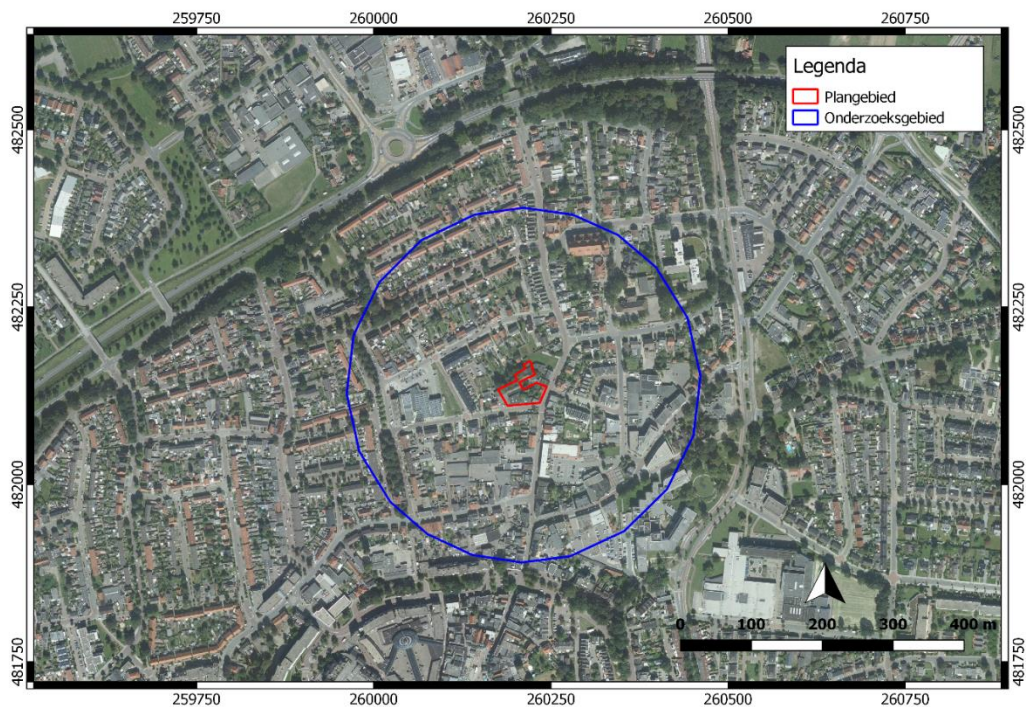
1.1 AANLEIDING ONDERZOEK

De aanleiding voor het onderzoek vormt de geplande woningbouwontwikkeling op een aantal percelen in de hoek van de Ootmarsumsestraat en de Eschstraat in Oldenzaal. De bestaande woningen en gebouwen worden gesloopt en het voornemen is om nieuwe woningen te bouwen.

De gemeente Oldenzaal heeft een eigen archeologiebeleid. Vanwege de ontwikkeling van een nieuw bestemmingsplan dient archeologisch onderzoek uitgevoerd te worden om aan te tonen dat eventueel aanwezige archeologische waarden niet onevenredig worden of kunnen worden geschaad door de geplande bouwactiviteiten. De diepte van de bodemverstoring als gevolg van de nieuwbouw zal rond 1,0 m –mv bedragen. De omvang van de geplande verstoringen overschrijdt de vrijstellingsgrenzen zoals die in het vigerende gemeentelijk archeologiebeleid zijn aangegeven.

1.2 AFBAKENING PLAN- EN ONDERZOEKSGBIED

Het plangebied betreft de kadastrale percelen C-216, 1470, 1471, 2239, 2324, 2325 en 2339. De percelen liggen in de noordelijke hoek van de Ootmarsumsestraat en de Eschstraat. Gezamenlijk omvatten deze percelen een oppervlakte van circa 2765 m².

Afbeelding 1. Ligging van het plangebied (rood) en onderzoeksgebied (blauw).

Voor een beter begrip van de bodemkundige omstandigheden en de archeologie van de planlocatie is een groter gebied bestudeerd. Een zone van 250 m rondom het plangebied wordt voldoende geacht om de archeologische potentie van het plangebied in kaart te brengen. Deze zone wordt aangeduid als 'onderzoeksgebied'.

1.3 ADMINISTRATIEVE GEGEVENS

OBJECTGEGEVENS PLANGEBIED	
Opdrachtgever	BJZ.nu
Uitvoerder	Laagland Archeologie
Bevoegde overheid	Gemeente Oldenzaal Contactpersoon namens bevoegde overheid: Het Oversticht, Contact: drs. A. Vissinga, albert.vissinga@hetoversticht.nl
Plaats	Oldenzaal
Gemeente	Oldenzaal
Provincie	Overijssel
Kaartblad	29W
Archeoregio	Overijssels-Gelders zandgebied
Coördinaten centrum	260220/482126
Gezamenlijk oppervlak circa	2765 m ²
Omvang bodemverstoring circa	2765 m ²
Diepte geplande bodemverstoring	100 cm –mv (geschat)
Onderzoeksaanmelding Archis3	4577127100
Opsteller onderzoek	J.A.M. Oude Rengerink
Beheerder en plaats documentatie	Laagland archeologie VOF, Ootmarsum

Tabel 1. Objectgegevens.

1.4 HUIDIGE SITUATIE EN TOEKOMSTIG GEBRUIK

Tot voor kort was het plangebied voor een aanzienlijk deel bebouwd met winkel-woonhuizen langs de straatzijden en aanpalende loodsen en schuren verder op het achterterrein. Voor een klein deel bestond het gebied uit achtertuinen. Ten tijde van het veldonderzoek was een deel van de de bestaande panden gesloopt. Het plangebied ligt momenteel braak.

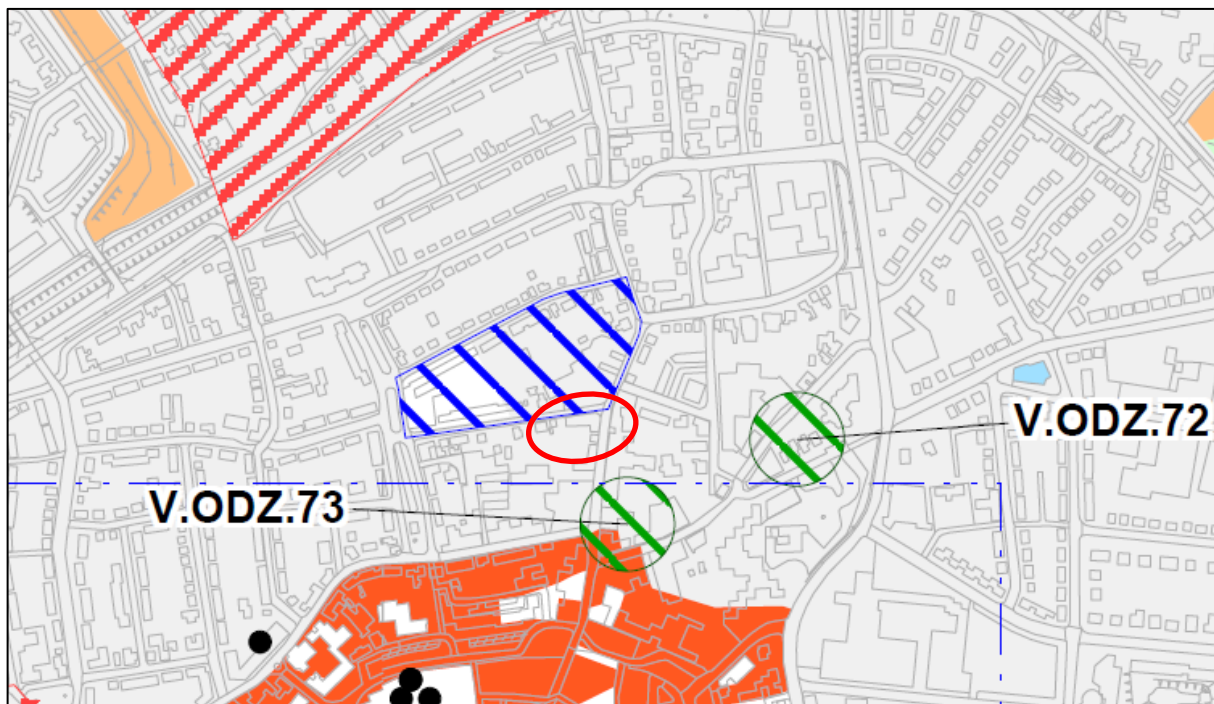

Afbeelding 1. Begrenzing van het plangebied (lichtbruine arcering) en bestaande bebouwing tot november 2017.

Alle bestaande panden en opstallen worden gesloopt en er worden 11 nieuwbouwwoningen gerealiseerd. De woningen worden op staal gebouwd met een funderingsdiepte van maximaal circa 1,0 m. De woningen worden nagenoeg geheel gebouwd binnen de bouwvlakken van de tot voor kort bestaande woningen langs de Ootmarsumsestraat en de Eschstraat. De exacte begrenzingen van de bouwvlakken is nog niet bekend en in dit stadium is ook nog niet bekend of er voorafgaand bodemsaneringen zullen worden uitgevoerd.

1.5 GEMEENTELIJK BELEID

Onderstaande afbeelding toont een uitsnede van de gemeentelijke archeologische beleidskaart. Het plangebied ligt in een aandachtsgebied (blauwe lijnarcering). In het beleid zijn voor aandachtsgebieden geen specifieke maatregelen opgenomen.

Afbeelding 3. Uitsnede archeologische beleidskaart. Het plangebied ligt binnen de rode ovaal.

1.6 ONDERZOEKSDOEL

Het uitgevoerde onderzoek behoort tot de eerste fasen in het huidige archeologische onderzoeksproces (zie bijlage 1). Het bureauonderzoek heeft tot doel een archeologisch verwachtingsmodel op te stellen aan de hand van bestaande bronnen, en te bepalen of en zo ja welke delen van het plangebied in aanmerking komen voor vervolgonderzoek. Het verwachtingsmodel wordt getoetst en zo nodig aangevuld door middel van een verkennend booronderzoek. Op grond van de resultaten van dit onderzoek kan worden beoordeeld of en zo ja, welke vorm van vervolgonderzoek nodig is om de archeologische waarde van het gebied te kunnen vaststellen.

Voor realisering van de doelstelling wordt de volgende vraagstelling gehanteerd:

Wat is de fysisch-geografische situatie van het gebied?

Hoe is de bodemopbouw in het plangebied en in welke mate is deze nog intact? Wat is de invloed van de geomorfologische en bodemkundige aspecten van het plangebied op bewoning en gebruik in het verleden?

Welke bekende archeologische waarden (complextype, archeologische periode) bevinden zich in het plan- en onderzoeksgebied?

Wat is bekend over het historisch gebruik van het plangebied in het verleden?

Wat is de specifieke verwachting van het plangebied ten aanzien van archeologische waarden? (datering, complextype, omvang, diepteligging, gaafheid en conservering, locatie, uiterlijke kenmerken (artefacten en type indicatoren), mogelijke verstoringen)

HOOFDSTUK 2 INVENTARISATIE

2.1 INLEIDING

In dit hoofdstuk worden de relevante landschappelijke ontwikkeling en huidige bodemkundige situatie beschreven. Tevens wordt ingegaan op de bekende archeologische waarden in de omgeving van het plangebied en de historische situatie. Voor wat betreft de in de tekst genoemde archeologische perioden wordt verwezen naar bijlage 2.

2.2 LANDSCHAPPELIJKE ONTWIKKELING

Geologie, geomorfologie en bodem

Op de geomorfologische kaart (bijlage 3) ligt het plangebied op de westelijke helling van de stuwwal van Oldenzaal. Deze is gevormd in de voorlaatste ijstijd (Saalien, 238.000 – 126.000 voor heden), waarbij oudere afzettingen (voornamelijk rivierafzettingen van grind en grove zanden) door het landijs zijn gestuwd. Op basis van de geologische kaart¹ is er sprake van dekzand dunner dan 2,0 meter op keileem. Op basis van historisch geografische kenmerken (paragraaf 2.4) kan worden verondersteld dat het plangebied in een voormalig beekdal van een in westelijke richting van de stuwwal aflopende beek ligt. Het AHN vertoont ter plaatse onvoldoende reliëfkenmerken om dit beekdal in het huidige reliëf nog te kunnen onderscheiden.

Bodemkundig (bijlage 57) ligt het gebied in een ongekarteerde zone (bebouwde kom). Gezien de ligging in een voormalig beekdal zal er oorspronkelijk een beekeerd bodem of een (natte) veldpodzol bodem aanwezig zijn geweest. Mogelijk is de voormalige laagte opgehoogd met een cultuurdek ten behoeve van de uitbreiding van het bouwlandareaal (zie paragraaf 2.4) en zal de bovengrond in de 20^e eeuw sterk zijn geroerd vanwege de bebouwingsactiviteiten.

Op het AHN (bijlage 4) zijn weinig details te zien in het reliëf. De hoogtes in het plangebied lopen globaal af van de zuidoostelijke naar de noordwestelijke kant.

¹ Rijks Geologische Dienst 1993

2.3 ARCHEOLOGIE

2.3.1 GEMEENTELIJKE VERWACHTINGSKAART

Het op de gemeentelijke verwachtingskaart aangeduide aandachtsgebied betreft een terrein dat in het beleidsdocument² wordt beschreven als een *"Terrein tussen de Glindestraat en de Eschstraat, ten noorden van de stadskern. Hier bevindt zich mogelijk de Olde Sale, zoals op de kaart van Jacob van Deventer anno 1560 aangegeven. Op de luchtfoto van 1932 is dit terrein nog steeds niet in cultuur gebracht, terwijl omliggende percelen reeds als bouwland worden bewerkt."*

Binnen het plan- en onderzoeksgebied zijn geen AMK-terreinen geregistreerd (zie bijlage 6).

2.3.2 WAARNEMINGEN

Binnen het plangebied en het onderzoeksgebied zijn geen archeologische waarnemingen geregistreerd in Archis 3 (zie bijlage 6).

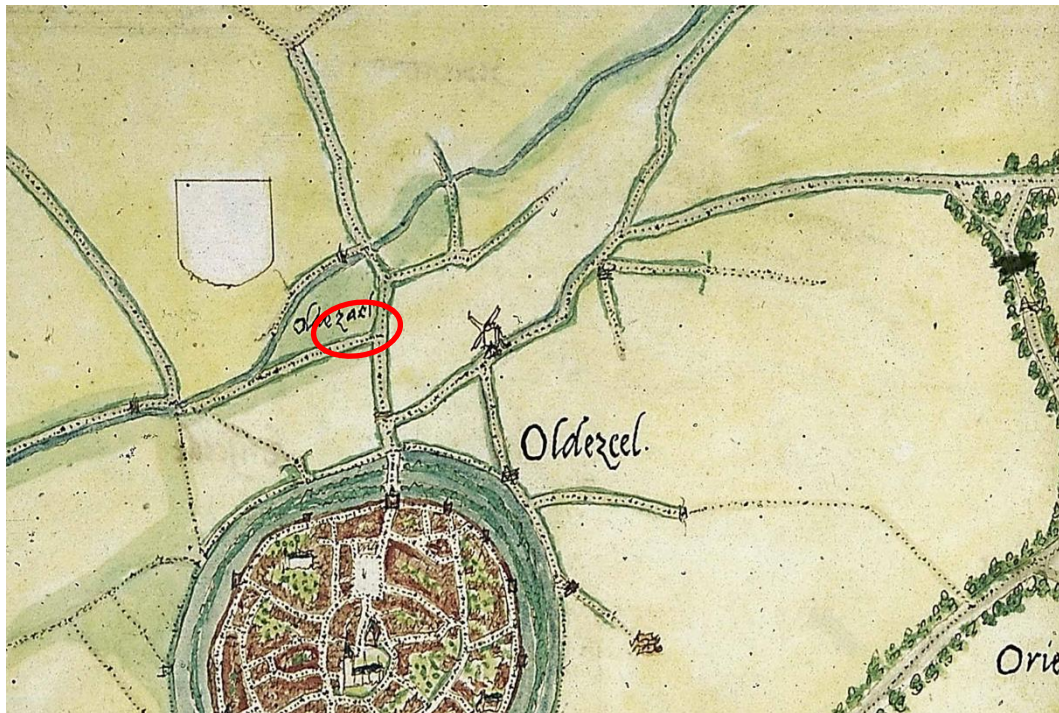
2.3.3 EERDER ARCHEOLOGISCH ONDERZOEK

In de omgeving van het plangebied heeft een eerder archeologische onderzoek plaatsgevonden. De onderzochte locatie is afgebeeld in bijlage 6. Het betreft een booronderzoek aan de Haverstraat (OM-nummer 58835). Er is bij het onderzoek geen archeologische vindplaats aangetroffen.

2.4 HISTORIE

Onderstaande afbeelding toont de situatie rond het midden van de 16^e eeuw op de kaart van Jacobus van Deventer. Het plangebied is globaal aangeduid. Op de kaart is een gebied aangegeven dat wordt omsloten door de toen al bestaande Ootmarsumsestraat, de Eschstraat en Glindestraat. Binnen dat gebied staat de 'Oldezael'. Wat dat mag betekenen is vooralsnog niet precies bekend maar mogelijk heeft dit gebied een relatie met de voormalige bisschoppelijke Hof te Oldenzaal.

² Sueur, Flamman, Schrijvers en Hessing 2006

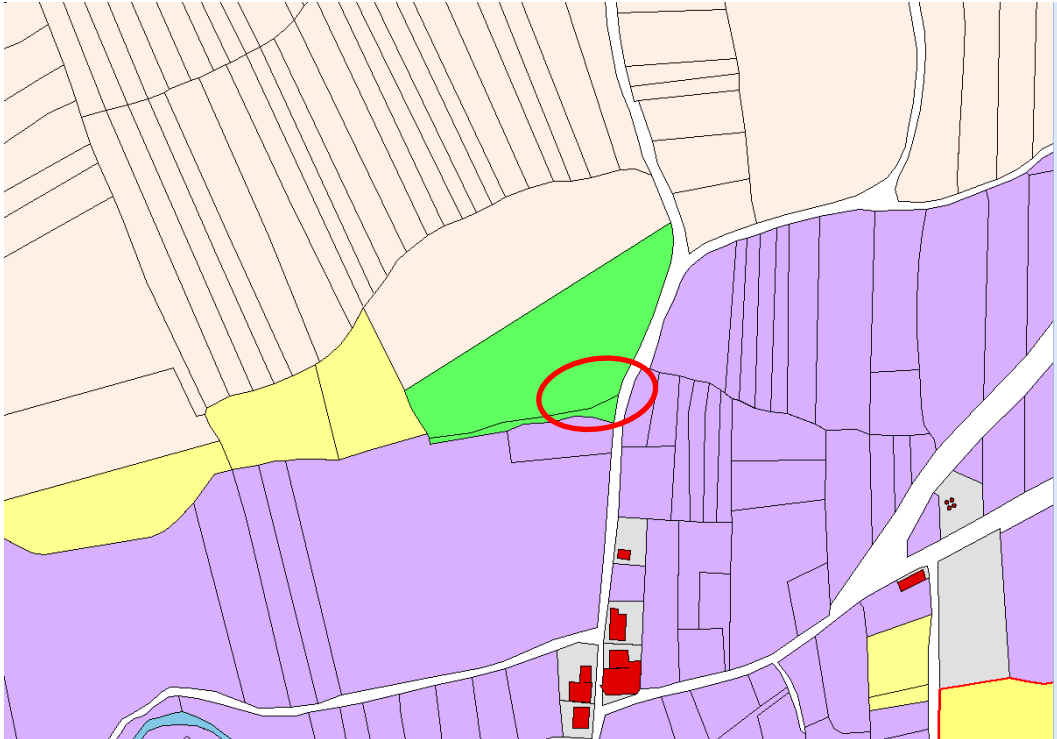
Afbeelding 4. Uitsnede uit de kaart van Jacobus van Deventer. Het plangebied ligt globaal binnen de rode ovaal. De Ootmarsumsestraat en de Eschstraat zijn op de kaart goed te zien.

Uit een Spaanse rekening uit 1617 valt op te maken dat aan de Hof van Oldenzaal een weiland behoorde dat buiten de stadsmuren lag en met 'Camp genoemd Bisschoppinckhof' werd aangeduid.³ Vanuit de binnenstad liep de Bisschopstraat er naar toe. G.J. Mulders baseerde daarop de overtuiging dat daar oorspronkelijk de Bisschophof gelegen moest hebben.⁴ Waarschijnlijk maakte het gebied deel uit van de landbouwgrond, die bij de Hof hoorde. Op de kaart is te zien dat langs de noordzijde een beek liep en een doodlopend stuk landweg. Opvallend in dit stuk weg is verder nog iets wat op een hek of een poort lijkt.

Hoewel het een 'camp' genoemd werd (een hoger liggend grondstuk dat meestal als bouwland in gebruik was) lijkt het op grond van de wat groenere kleur op de kaart van Van Deventer een gebied te zijn dat als gras- of weideland is aangeduid, een aanwijzing dat het om een relatief lager gelegen gebied ging. Dat mag ook blijken uit de kadastrale minuutplan uit circa 1832. Daarin is duidelijk een onregelmatig licht ovale structuur in de percelering zichtbaar waarvan het zuidelijke deel (groen op de minuutplan) in het kadaster als weiland is geregistreerd in bezit van de erven Engbersen en medeigenaren. Merkwaardig is dat de voorloper van de Eschstraat die op de kaart van Jacobus van Deventer wel staat aangegeven, op de kadastrale minuutplan nog slechts als een smalle strook weiland is geregistreerd. Daarvan is de Stad Oldenzaal eigenaar, wat er dan op kan duiden dat het een voormalige, niet meer doorgaande weg is geweest.

³ Nijhuis en Rorink 1998

⁴ Mulders 1941

Afbeelding 5. Kadastrale minuutplan rond 1832. Het plangebied ligt globaal binnen de rode ovaal. Groen: weideland, geel: hooiland, paars: tuinen en gaarden, licht beige: bouwlanden.

Het gebied ligt in de voormalige marke Berghuizen (later Noord-Berghuizen) in een buurt die 'De Glinde' werd genoemd. De naam 'Glinde' is vermoedelijk afgeleid van een heining of een hekwerk.⁵ Mogelijk heeft de naam betrekking op de ovaalvormige structuur op de kadastrale minuutplan die globaal overeenkomt met het gebied dat op de kaart van Jacobus van Deventer is getekend. Dit gebied kan mogelijk omheind zijn geweest. Waarom dit gebied dan waarschijnlijk omheind is geweest is niet duidelijk. Te denken valt aan een verzamelplaats voor vee of paarden die oorspronkelijk tot de bisschoppelijke Hof van Oldenzaal behoorden.

Het is niet waarschijnlijk dat hier in historische tijden (vanaf de middeleeuwen) bebouwing is geweest. Op de kadastrale minuutplan is er nog geen bebouwing. Binnen of in de nabijheid van het plangebied zijn geen historische erven bekend waarvan de archeologische sporen en resten van eventuele voorgangers in de directe nabijheid kunnen liggen. Op historische kaarten vanaf de 16^e eeuw zijn daarvoor geen aanwijzingen.

De Ootmarsumsestraat was de uitvalsweg van Oldenzaal naar Ootmarsum en Weerselo. De voorganger van de huidige Eschstraat is zoals vermeld al op de kaart van Jacobus van Deventer aangegeven en blijkt daarna tot in de 19^e eeuw als weg in betekenis te zijn afgenomen.

⁵ Ethymologisch woordenboek: in Twente voor: "eene uit palen en dwarslatten (*sleeten*) samengestelde heining, dienende om een weiland in stukken af te deelen (*afglinten*, *afrikken*)." <http://gtb.inl.nl/iWDB/search?actie=results&wdb=wnt%2Cvmnw%2Conw%2Cmnw&uitvoer=HTML&lemmodern=%22glint%22>

Afbeelding 6. Uitsnede uit de topografische kaart omstreeks 1857. De locatie van het plangebied is globaal aangegeven met de rode ovaal. Bron:topotijdreis.nl.

Afbeelding 7. Uitsnede uit de topografische kaart omstreeks 1900. De locatie van het plangebied is globaal aangegeven met de rode ovaal. Bron:topotijdreis.nl.

Afbeelding 8. uitsnede van de topografische kaart omstreeks 1937 De locatie van het plangebied is globaal aangegeven met de rode ovaal. Bron: topotijdreis.nl.

Op de topografische kaart uit het midden van de 19^e eeuw is nog duidelijk te zien dat er een beekdalvormige laagte aanwezig was (afbeelding 6). Deze zal in de late 19^e eeuw zijn opgehoogd want op de topografische kaart rond 1900 is deze niet meer als zodanig aangegeven (afbeelding 7). De bebouwing begint pas in de jaren dertig van de 20^e eeuw langs de Ootmarsumsestraat, later is er ook bebouwing langs de Eschstraat.

HOOFDSTUK 3 VERWACHTINGSMODEL

De gespecificeerde archeologische verwachting kan worden opgesteld aan de hand van de beantwoording van de onderzoeksvragen uit paragraaf 1.6.

Wat is de fysisch-geografische situatie van het gebied?

Het plangebied ligt op de flank van een stuwwal. Op basis van de geologische kaart is er een dun dek (<2,0 m) van dekzand aanwezig.

Hoe is de bodemopbouw in het plangebied en in welke mate is deze nog intact? Wat is de invloed van de geomorfologische en bodemkundige aspecten van het plangebied op bewoning en gebruik in het verleden?

Bodemkundig is het terrein niet gekarteerd, maar vanwege de ligging ter plaatse van een voormalig beekdal mag worden verondersteld dat er oorspronkelijk een vrij nat bodemtype aanwezig was (beekeerd of veldpodzol). Door bodemophoging ten behoeve van de uitbreiding van bouwlandareaal kan er een cultuurdek zijn ontstaan. In latere tijden kan het bovenste deel van dit cultuurdek zijn omgewerkt.

Welke bekende archeologische waarden (complextype, archeologische periode) bevinden zich in het plan- en onderzoeksgebied?

Binnen het plangebied zijn er geen aanwijzingen voor archeologische vindplaatsen en complexen.

Wat is bekend over het historisch gebruik van het plangebied in het verleden?

Op de oudste kaarten is het plangebied onbebouwd. Aanvankelijk zal het weiland zijn geweest maar in het einde van de 19^e eeuw en tot aan de bebouwing in de loop van de 20^e eeuw was het een tijd lang bouwland. Nadien is geleidelijk het achter de bebouwing gelegen gebied ook deels bebouwd geraakt.

Wat is de specifieke verwachting van het plangebied ten aanzien van archeologische waarden? (datering, complextype, omvang, diepteligging, gaafheid en conservering, locatie, uiterlijke kenmerken (artefacten en type indicatoren), mogelijke verstoringen).

Op basis van fysische landschappelijke gegevens lijkt het plangebied te liggen in een voormalig beekdal. Ook historisch-cartografische informatie wijst hierop. Daarmee kan geconcludeerd worden dat het plangebied in een landschappelijke zone lag die vanwege de relatief natte bodemcondities niet geschikt was voor bewoning en begravingen in de

voorhistorische perioden. Aangezien er waarschijnlijk een vrij kleine beekloop aanwezig geweest zal zijn hoeft er qua beekdalarcheologie geen rekening gehouden te worden met resten van bruggen en voorden of andere watergerelateerde constructies. Wel zal rekening gehouden moeten worden met kenmerkende beekdalcomplexen zoals depotvondsten.

Ten aanzien van de historische periode geldt er geen specifieke verwachting. Daarmee geldt er voor elke periode en elk complextype een lage archeologische verwachting.

HOOFDSTUK 4 VELDONDERZOEK

4.1 BESCHRIJVING ONDERZOEKSMETHODIEK

Het veldonderzoek heeft tot doel om meer inzicht te verkrijgen in de fysische situatie in het plangebied. Het dient de in het plangebied aanwezige bodems, de mate van verstoring en de aanwezigheid van potentiële archeologische niveaus in kaart te brengen. Aan de hand daarvan kan er voor het plangebied een gespecificeerd verwachtingsmodel worden opgesteld dat gedetailleerder en nauwkeuriger is dan een verwachtingsmodel dat louter gebaseerd is op bronnen en globalere bodem- en geomorfologische kaarten.

De boringen zijn ingemeten met GPS met een nauwkeurigheid van 2 m en uitgevoerd met een Edelmanboor met een diameter van 7 cm.

Relevante lagen van de boorkernen zijn gezeefd over een maaswijdte van 4 mm. De boorkernen zijn visueel geïnspecteerd op het voorkomen van archeologische indicatoren. Het bodemprofiel is beschreven volgens de norm NEN 5104 en ASB. De NAP-maaiveldhoogtes van de boringen zijn bepaald aan de hand van het AHN. De profielbeschrijvingen zijn opgenomen in bijlage 8. De boorpuntenkaart met de posities van de boringen is opgenomen in bijlage 7.

Bij de uitvoering van het veldwerk op 13 december 2017 konden er geen boringen gezet worden ter plaatse van enkele nog niet gesloopte panden en eveneens niet ter plaatse van inmiddels gesloopte panden waar nog resterende funderingen, een dikke puinlaag danwel nog de begane grondvloeren lagen. Desondanks konden de zes boringen redelijk gelijkmatig over het plangebied worden gezet. Met dit aantal boringen op een oppervlakte van circa 2765 m² is een omgerekende boringdichtheid van circa 21 boringen per ha. gerealiseerd. Op een aantal vlakken waar panden waren gesloopt was het maaiveld circa 40 tot 50 cm afgegraven (t.p.v. de boringen 2 en 5).

4.2 VRAAGSTELLING

Voor het veldonderzoek zijn de onderstaande onderzoeksvragen leidend:

Wat is de aard (ontstaanswijze, textuur, kleur), diepteligging en ouderdom van de relevante natuurlijke afzettingen in de ondergrond ter plaatse van het onderzoeksgebied?

Wat is de aard (kleur, textuur, samenstelling), diepteligging, genese en gaafheid van natuurlijke en eventuele antropogene bodemhorizonten ter plaatse van het plangebied?

Wat is de aard, dikte en omvang van eventueel ter plaatse van het onderzoeksgebied voorkomende afdekkende lagen en de (geschatte) ouderdom daarvan (plaggende, stuifzandlaag, kleidek, afvallaag, ophogingslaag)?

4.3 RESULTATEN: LITHOLOGIE, LITHOGENESE EN BODEMONTWIKKELING

Op basis van de boringen is er sprake van een vrij gedifferentieerde opbouw van de bodem in het plangebied. De ongeroerde ondergrond voor zover deze binnen het bereik van de boringen lag, bestaat uit matig fijn en overwegend zwak siltig tot matig grof zand. In boring 6 is er sprake van zeer fijn zwak siltig en matig kleiig zand. De indruk bestaat dat er verspoelde dekzanden aanwezig zijn, kenmerkend voor een beekvlakte of een beekdal. Het grovere zand onder in de boringen kan een beekbeddingafzetting zijn.

Op de ongeroerde ondergrond ligt een antropogeen grondpakket van wisselende dikte dat bestaat uit overwegend matig fijn zand dat matig tot sterk humeus is. Het bevat sporen puin, soms kolengruis of is matig puinhoudend. Het kan gaan om een omgewerkt en deels aangevuld grondpakket.

In bodemkundig opzicht is in enkele boringen onder het geroerde pakket een oorspronkelijke bodem aangetroffen. In de boringen 1 en 4 is er een sterk humeuze A-horizont op resp. 0,9 en 0,6 m diepte aangetroffen. In deze A-horizonten zijn in boring 1 nog wat puinresten aanwezig. De A-horizont lijkt in beide boringen te liggen op een bruingrijze of grijsbruine Ce-horizont, wat kenmerkend is voor een gooreerdgrond. In de overige boringen lag er onder het geroerde grondpakket direct een sterk afgetopte C-horizont.

Ter plaatse van de boringen 2 en 5 was het maaiveld direct na de sloop circa 40 tot 50 cm afgegraven. Gezien de verschillen in NAP-hoogteligging van de A-horizonten in de boringen 1 en 4 zal het oorspronkelijke maaiveld tussen de straatzijden en de achterkanten van de percelen redelijk vlak hebben gelegen op circa 45,40 à 45,60 m +NAP. Het huidige maaiveld of peil ter plaatse van de (voormalige) panden ligt hoger, op circa 46,29 tot 46,85 en is dus flink opgehoogd bij de bouw van de panden.

Op basis van de bodemkenmerken zal er oorspronkelijk een laagte aanwezig zijn geweest waarin zich een nat bodemtype heeft gevormd in de verspoelde dekzanden. Een gooreerdbodem is daarvoor een van de kenmerkende bodemtypes die doorgaans in moerassige gebieden voorkomen.

4.4 RESULTATEN: ARCHEOLOGIE

Er zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen. Het in het geroerde grondpakket aangetroffen puin betrof fragmenten hardgebakken industriële baksteen of dakpan. Het kolengruis in boring 1 dateert vermoedelijk na het midden van de 19^e eeuw. Op de topografische kaart van voor circa 1900 is nog duidelijk een beekdal waarneembaar. Het kan dan gaan om een ophoging vanaf circa 1900.

HOOFDSTUK 5 BEANTWOORDING ONDERZOEKSVRAGEN VAN HET VELDWERK

De vraagstelling zoals weergegeven in paragraaf 4.2 kan nu als volgt beantwoord worden.

- Wat is de aard (ontstaanswijze, textuur, kleur), diepteligging en ouderdom van de relevante natuurlijke afzettingen in de ondergrond ter plaatse van het onderzoeksgebied?

De ongeroerde ondergrond bestaat uit verspoeld matig fijn zwak siltig dekzand. In enkele boringen is matig grof zand aangetroffen. In geogenetisch opzicht gaat het waarschijnlijk om een afzetting in een beekdal of beekvlakte waarbij het grover zand kan duiden op een beekbeddingafzetting. De ouderdom van deze afzetting kan niet bepaald worden. In de top van deze afzettingen is van nature een gooreerd bodem ontstaan, wat eveneens kenmerkend is voor een beekdal of een beekdalvlakte. Op basis van oude cartografische gegevens is al verondersteld dat het plangebied in een dergelijke geomorfologische eenheid zou liggen. In het merendeel van de boringen en daarmee een groot deel van het plangebied is de oorspronkelijke bodem flink afgegraven of omgewerkt in het bovenliggende geroerde antropogene pakket.

- Wat is de aard (kleur, textuur, samenstelling), diepteligging, genese en gaafheid van natuurlijke en eventuele antropogene bodemhorizonten ter plaatse van het plangebied?

Het grondpakket dat op de ongeroerde bodem ligt bestaat uit matig fijn, zwak siltig en sterk humeus zand waarop plaatselijk nog een laag geel zand ligt. Dit humeuze pakket bevat onder andere resten industriële baksteen en kolengruis en zal deels zijn ontstaan als gevolg van het omwerken van de natuurlijke bodem en deels door ophoging. Deze ophoging blijkt ook uit een redelijk gelijke NAP-hoogteligging van de oorspronkelijke A-horizonten langs de straatkant en de achterzijde van de percelen waarbij het huidige peil ter plaatse van de voormalige panden aanzienlijk hoger ligt. Het gaat hier om een ophoging die vanaf het begin van de 20^e eeuw is aangebracht in de beekdallaagte die tot circa het einde van de 19^e eeuw nog aanwezig was.

- Wat is de aard, dikte en omvang van eventueel ter plaatse van het onderzoeksgebied voorkomende afdekkende lagen en de (geschatte) ouderdom daarvan (plaggendeek, stuifzandlaag, kleidek, afvallaag, ophogingslaag)?

Zie voorgaande vraag.

HOOFDSTUK 6 CONCLUSIE EN SELECTIEADVIES

Op basis van het uitgevoerde booronderzoek is de kans klein dat het plangebied archeologische sporen bevat. De bevindingen uit het booronderzoek bevestigen de conclusie uit het bureauonderzoek dat het plangebied waarschijnlijk in een oorspronkelijk laag en nat beekdalgebied ligt. Er zijn geen aanwijzingen voor de aanwezigheid van een vindplaats en het oorspronkelijke bodemprofiel is over een groot deel van het plangebied sterk verstoord. Daarmee kan de lage verwachtingswaarde uit de gespecificeerde verwachting worden bevestigd.

Laagland Archeologie adviseert om geen vervolgonderzoek uit te voeren en het plangebied vrij te geven. De implementatie van dit advies is in handen van de gemeente Oldenzaal, hierin vertegenwoordigd door de archeologisch adviseur van de gemeente, de heer A. Vissinga.

Mochten bij graafwerkzaamheden onverhoopt toch archeologische resten worden aangetroffen, dan geldt conform de Erfgoedwet (art. 5.10) een meldingsplicht. Dit kan bij de gemeente en/of haar archeologische dienst.

literatuur

Bosch, J.H.A., 2008. *Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode versie 1.1. Op basis van de Standaard Boorbeschrijvingsmethode versie 5.2*. Deltares-rapport 2008-U-R0881/A.

Nederlands Normalisatie-instituut, 1989. *Nederlandse Norm NEN 5104, Classificatie van onverharde grondmonsters*, Nederlands Normalisatie-instituut Delft.

Mulders, G.J., 1941. *Waar heeft de hof te Oldenzaal gestaan?*. Verslagen en Mededelingen van de Vereeniging tot beoefening van Overijsselsch Regt en Geschiedenis LVII (1941), 133-146.

Oude Nijhuis. J.G.M. en R.F.A. Rorink, 1998. *De Bisschopshof te Oldenzaal: van Prüms kloostergoed tot landsheerlijke mantelhof?* Overijsselse Historische Bijdragen. Verslagen en mededelingen van de Vereeniging tot beoefening van Overijsselsch Regt en Geschiedenis 113 (1998), p. 6-40.

Tol, A.J., J.W.H.P. Verhagen en M. Verbruggen, 2006. *Leidraad inventariserend veldonderzoek; Deel: karterend booronderzoek v2*. SIKB Gouda.

Archeologische databases/internetbronnen

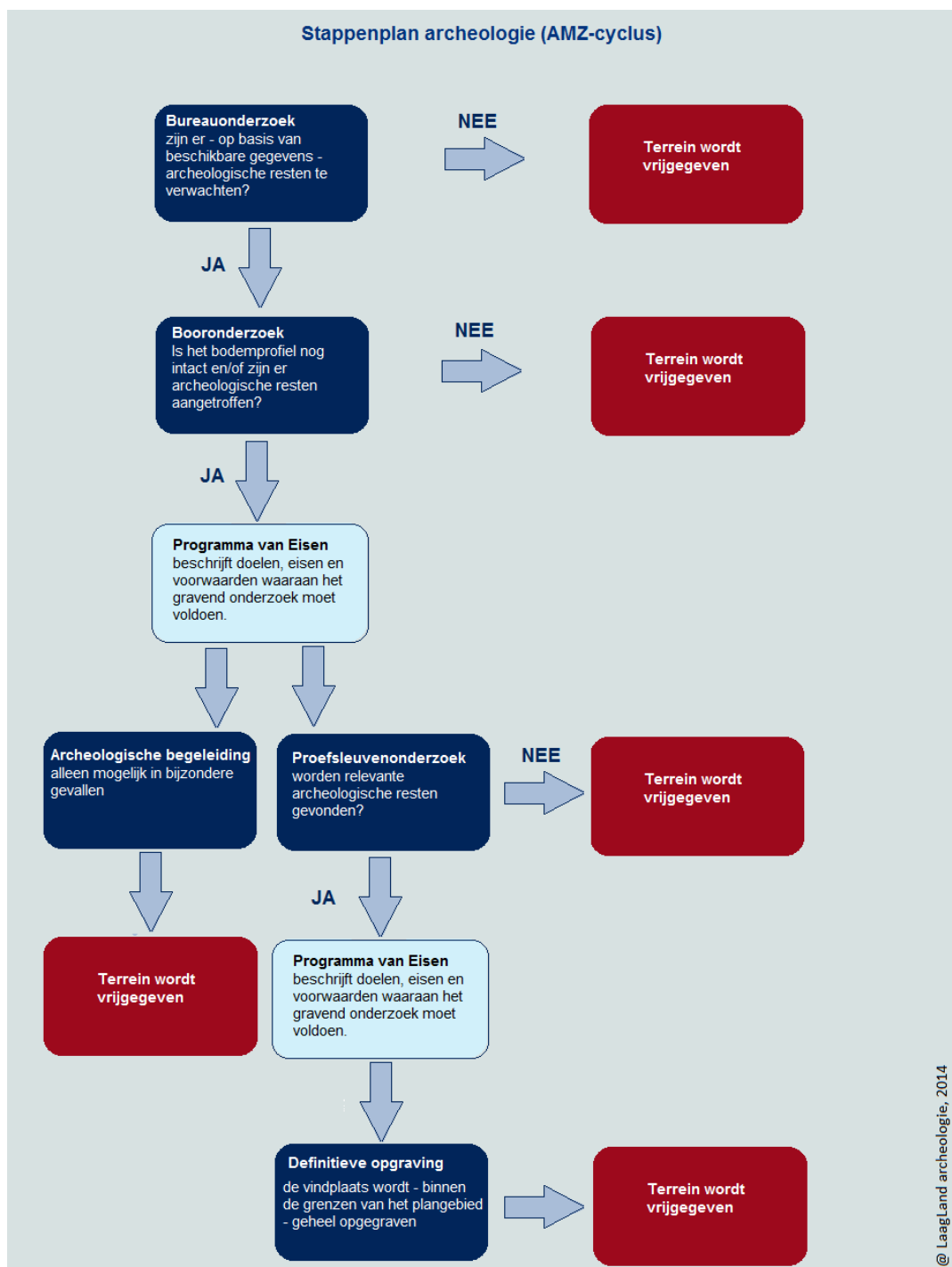
ArchisIII

www.boorstaten.nl

www.topotijdreis.nl

www.hisgis.nl

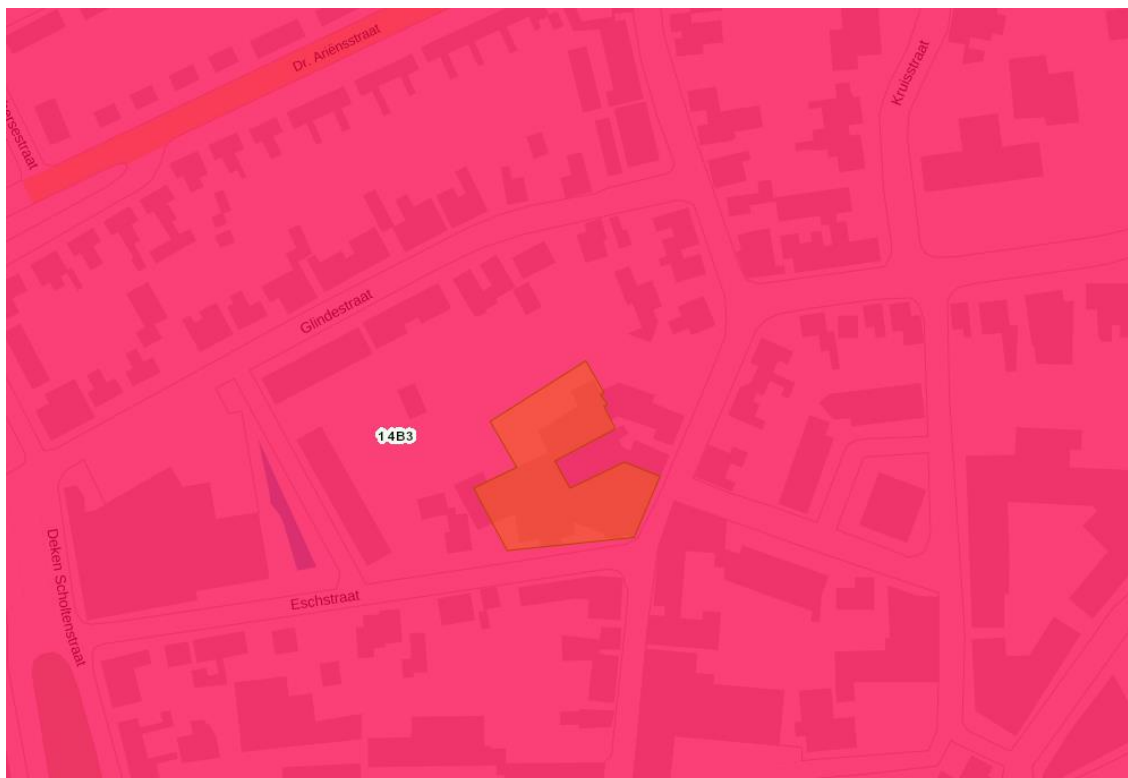
BIJLAGE 1 AMZ-CYCLUS

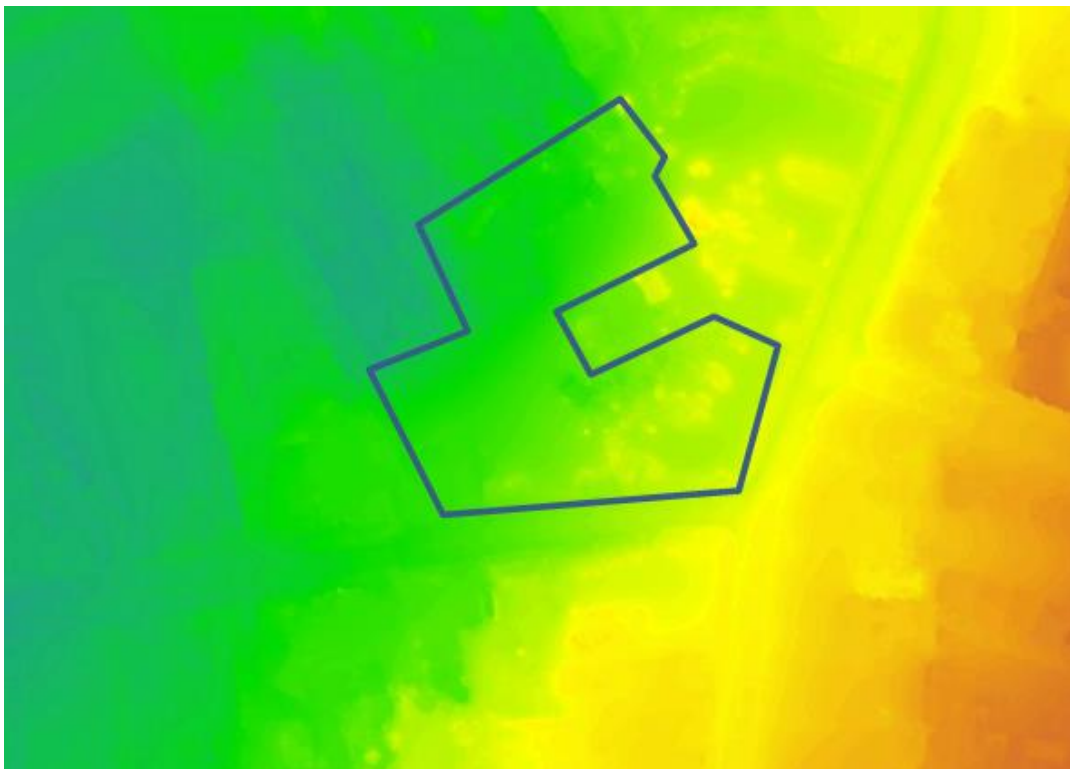
BIJLAGE 2 ARCHEOLOGISCHE PERIODEN

Archeologische perioden		Datering
Nieuwe tijd	C	1795
	B	1650
	A	1500
Middeleeuwen	Laat	1250
	Vol	1050
	vroeg	Ottoons
		Karolingisch
		Merovingisch
Romeinse tijd	Laat	270
	Midden	70 na Chr.
	Vroeg	15 voor Chr.
Prehistorie	IJzertijd	Laat
		250
		Midden
	Bronstijd	500
		Vroeg
		800
	Neolithicum	Laat
		1100
		Midden
	Mesolithicum	1800
		Vroeg
		2000
	Paleolithicum	Laat
		2850
		Midden
		4200
		Vroeg
		4900/5300
		Laat
		6450
		Midden
		8640
		Vroeg
		9700
		Jong
		35.000
		Midden
		250.000
		Oud

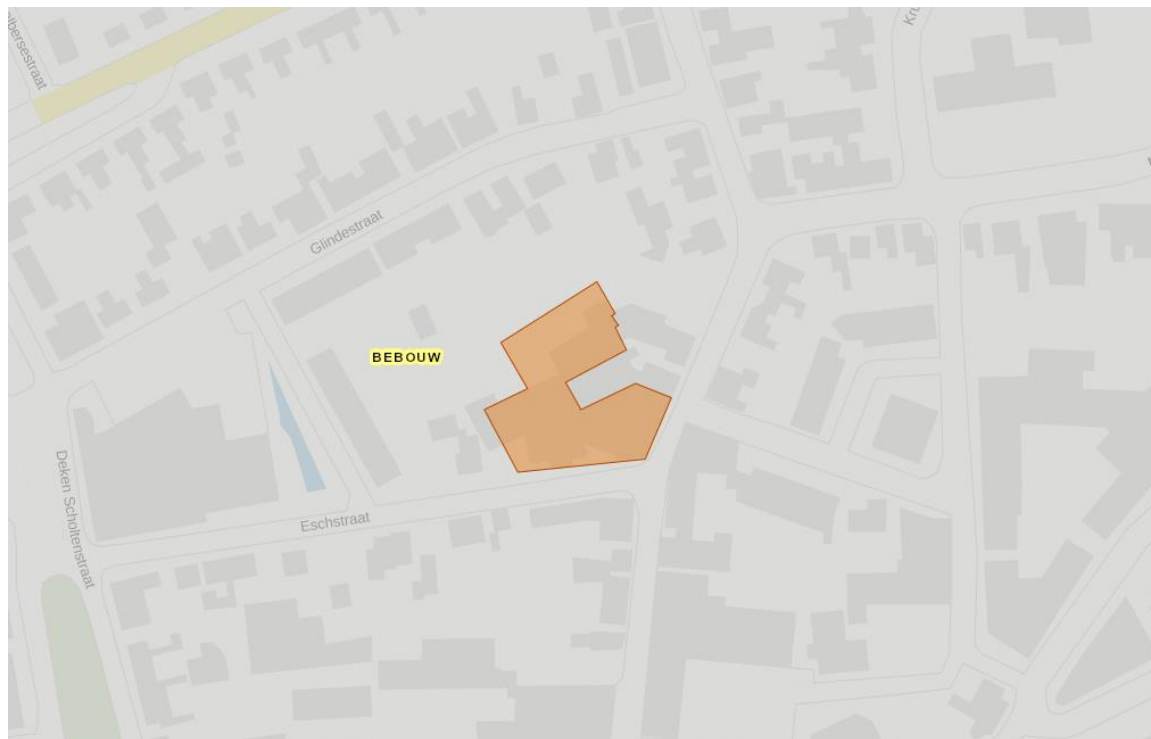
BIJLAGE 3 GEOMORFOLOGISCHE KAART

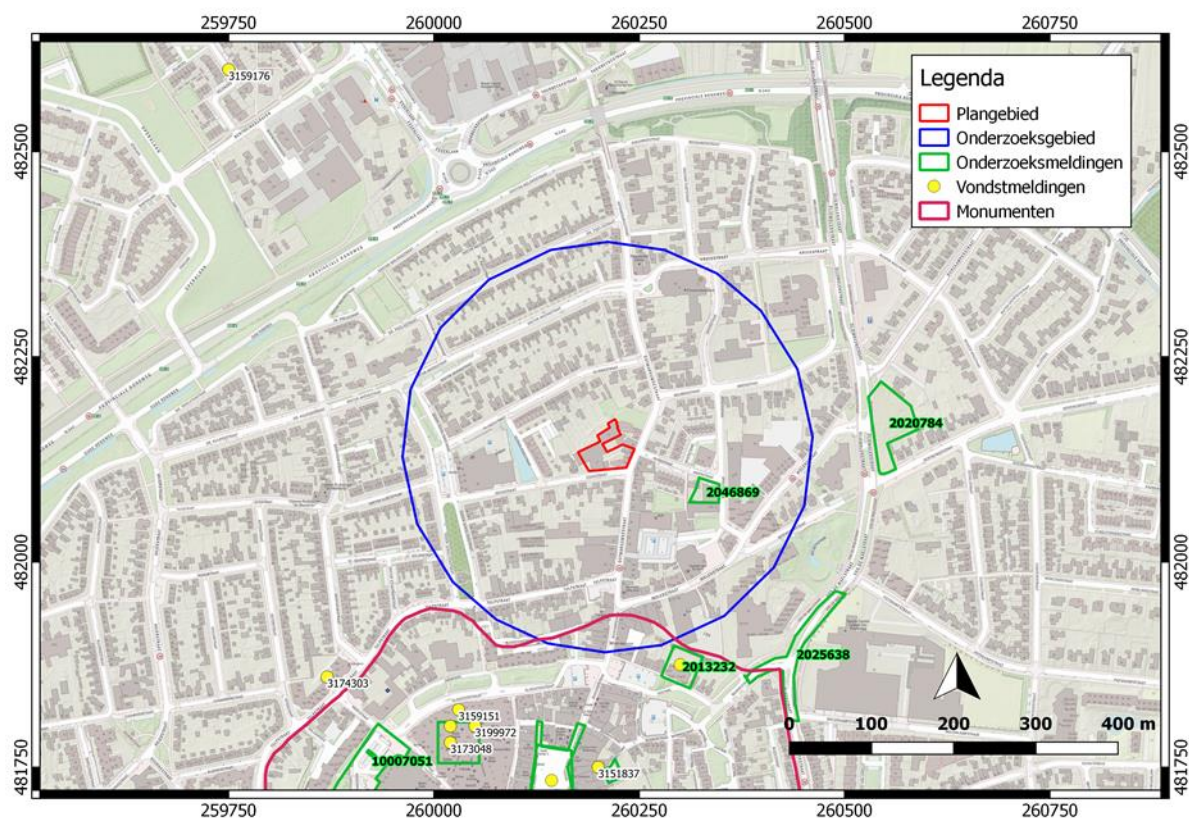
BIJLAGE 4 ACTUEEL HOOGTEBESTAND NEDERLAND

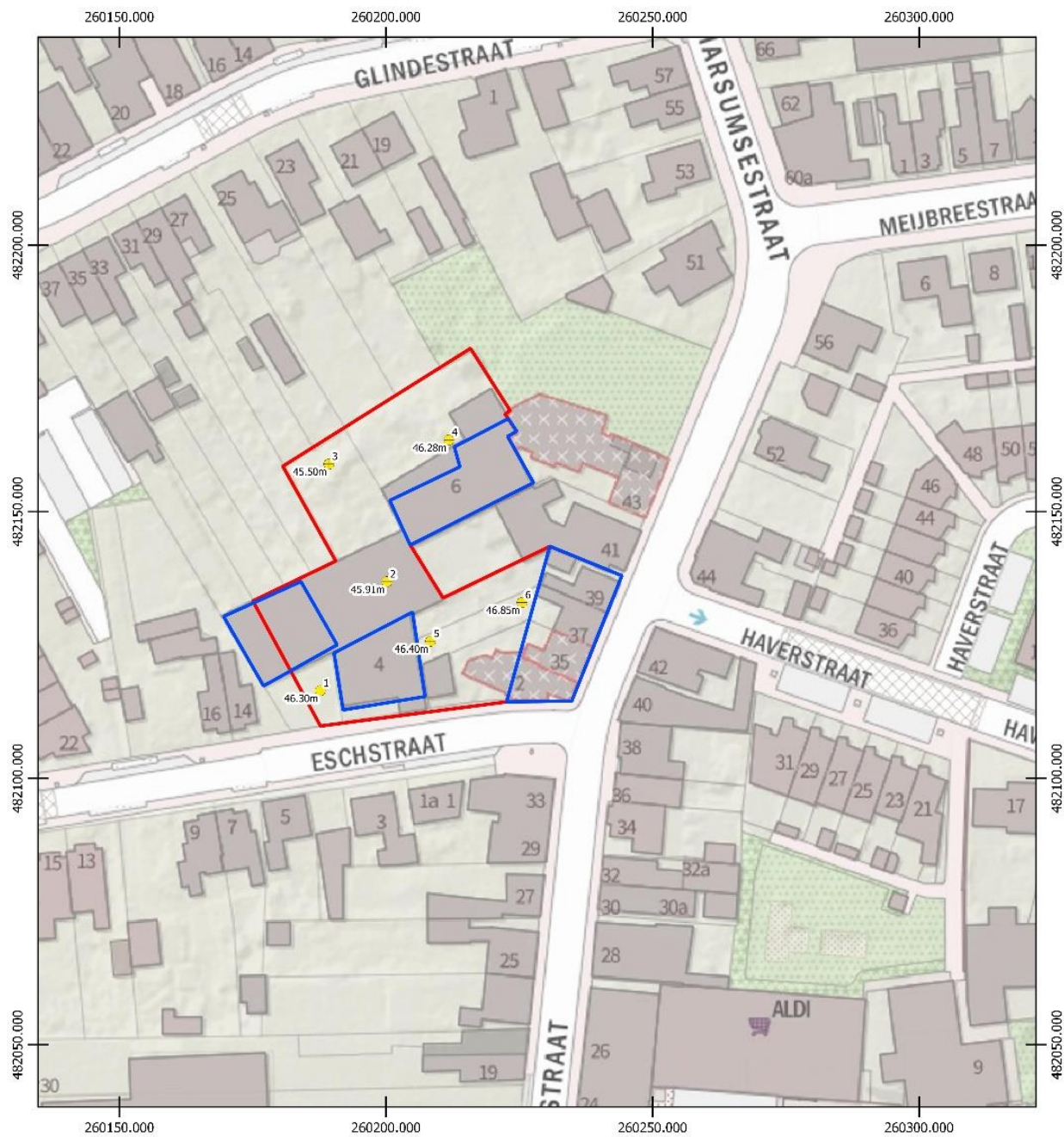
BIJLAGE 5 BODEMKAART

BIJLAGE 6 WAARNEMINGEN, AMK- TERREINEN EN ONDERZOEKSMELDINGEN

BIJLAGE 7 BOORPUNTENKAART **VELDONDERZOEK**

OOLO1701 Boorpuntenkaart

● Boorpunten

Plangebied

■ Niet gesloopt/Puin/Intacte Vloer

■ Plangebied

0 10 20 30 40 50 m

Laagland Archeologie VOF

BIJLAGE 8 BOORSTATEN

VELDONDERZOEK

